

УДК 343.5

<https://doi.org/10.34142/23121661.2021.34.17>orcid.org/0000-0003-0652-7316

© Плотнікова А.В., 2021

А. В. Плотнікова**ЩОДО СОЦІАЛЬНОЇ ЗУМОВЛЕНОСТІ
ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ СУТЕНЕРСТВА
ЯК ЗЛОЧИНУ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО
ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ****A. Plotnikova****ABOUT SOCIAL CONDITIONING
OF DECRIMINALIZATION OF THE PIMP
AS A CRIME AGAINST THE CIVIL ORDER
AND MORALITY**

Анотація. У статті аналізуються питання соціальної зумовленості норм права, зокрема соціальної зумовленості декриміналізації сутенерства. Було запропоновано переосмислити усталені погляди на проституцію та діяльність, що її забезпечує. Автор дійшов висновків щодо доцільності декриміналізації дій особи з забезпечення заняття проституцією іншою особою та зведення до належної якості закону про кримінальну відповідальність для відповідності його суспільним потребам.

Ключові слова: громадський порядок, моральність, криміналізація, декриміналізація, сутенерство, соціальна обумовленість.

Аннотация. Статья посвящена вопросом социальной обусловленности норм права, в частности социальной обусловленности декриминализации сутенерства. Автор предлагает переосмыслить сложившиеся взгляды на проституцию и деятельность, которая ее обеспечивает. Сделаны выводы о целесообразности декриминализации действий лиц по обеспечению занятия проституцией другим лицом и приведении к надлежащему качеству закона об уголовной ответственности для соответствия его общественным потребностям.

Ключевые слова: общественный порядок, нравственность, криминализация, декриминализация, сутенерство, социальная обусловленность.

Annotation. The article is devoted to the issues of social conditionality of legal norms, in particular social conditionality of decriminalization of pimping. The author proposes to rethink the established views on prostitution and the activities that provide it. The author questions the expediency of the prohibition of such a criminal offense against public order and morality as pimping, due to the objective absence of the possibility of causing harm to public morality. The article concludes that there is no legal logic in criminalizing the promotion of prostitution, due to the fact that the latter is not criminal at all, and for those really socially dangerous acts related to

prostitution and can be committed during such activities, the responsibility is established by others. articles of the Criminal Code of Ukraine, which protect the relevant values. The conclusions were made as for expediency of decriminalization the actions of a person to ensure the prostitution of another person and bringing of the law on criminal liability to the proper quality in order to meet its social needs.

Key words: public order, morality, criminalization, decriminalization, pimping, social conditioning.

Постановка проблеми. Соціальна зумовленість кримінально-правової заборони має визначати доцільність існування тієї чи іншої кримінально-правової норми.

Крім того, питання соціального запиту щодо необхідності охорони тих чи інших суспільних цінностей не завжди є тим критерієм, яким керується законодавець під час внесення змін до національного законодавства.

Суспільство постійно розвивається і змінюється, а отже, змінюватися повинні й норми, які покликані охороняти суспільство від злочинних посягань, аби відповідати сучасним суспільним потребам.

Часто відповідні зміни відбуваються з політичних міркувань або через резонансні події тощо. Цією публікацією хотілося б привернути увагу наукової спільноти до доцільності існування заборони такого кримінального правопорушення проти громадського порядку та моральності, як сутенерство.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Питання протидії злочинам проти громадського порядку та моральності досліджували Ю. М. Антонян, А. В. Виговська, А. І. Долгова, О. М. Ігнатов, М. Й. Коржанський, Н. Ф. Кузнецова, А. В. Ландіна, М. І. Мельник, А. М. Орлеан, П. П. Сердюк, В. В. Сучкова, О. М. Джужа, В. Шульга, Є. В. Фесенко, В. Д. Філімонов, Н. М. Ярмиш та інші вчені. Проте здобутки криміналістів містили загальні вирішення проблеми, стосувалися правового аналізу окремих складів злочинів проти громадського порядку та моральності та не досліджували проблематику підстав кримінально-правової заборони окремих складів кримінальних правопорушень. Питання доцільності кримінальної заборони сутенерства окремо не вивчалось.

Метою статті є формування висновку щодо наявності чи відсутності соціальної обумовленості криміналізації сутенерства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб досягти поставленої мети, необхідно вирішити питання: чи є сутенерство суспільно небезпечним, чи дійсно воно шкодить громадській моральності.

Насамперед необхідно визначити об'єкт цього правопорушення. Ним, на думку законодавця, є громадська моральність.

М. Й. Коржанський зазначав, що «громадською моральністю називаються суспільні відносини, які утворюються на засадах загальнолюдських цінностей (добра, істини, справедливості), вимагають від особи певної

поведінки та забороняють поведінку, що не є відповідною до цих цінностей» [1, с. 484].

Безпосереднім об'єктом злочинів, передбачених ст.ст. 301–303 КК України, на думку А. В. Ландіної, є статевая моральність [2, с. 141].

Отже, під час вчинення сутенерства такому об'єкту, як громадська моральність, має завдаватися шкода або створюватися загроза її спричинення.

Чи так це насправді?

Автору статті довелося захищати під час кримінального процесу адміністратора салону з надання інтимних послуг, яку обвинувачували у вчиненні сутенерства, здійсненого за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 303 КК України).

В обвинувальному акті щодо П. було зазначено: «Так, 11.12.2020 близько 18:00 години в приміщенні салону, розташованому за адресою..., під контролем П. чоловіком, анкетні дані якого не встановлено, та Н. раніше втягнута в заняття проституцією А. надала платні сексуальні послуги незнайомому їй С., який був підшуканий П. за попередньою змовою та в групі з Н. і чоловіком, анкетні дані якого не встановлено, через розміщення рекламних оголошень у мережі «інтернет» за матеріальну винагороду, в сумі 2000 гривень, з яких половину, тобто 1000 гривень, П., чоловік, анкетні дані якого не встановлено, та Н. розподілили між собою» [3].

З цього уривку обвинувачення було визначено декілька важливих фактів: по-перше, існує чоловік, який організував цей «бізнес», керував принаймні чотирма «салонами надання інтимних послуг», але його «анкетні дані не встановлено»; по-друге, «раніше втягнута в заняття проституцією А.» є особою, яка співпрацювала із правоохоронними органами з метою «викриття» злочинної діяльності; по-третє, особи, які користувалися платними сексуальними послугами, так само погоджувалися співпрацювати з правоохоронними органами з метою викриття злочинної групи, що займалася організацією заняття проституцією.

Таким чином, замість того, щоб припинити злочинну діяльність, правоохоронці її фактично відтворювали з метою фіксації доказів вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 302–303 КК України.

Наскільки моральними є такі засоби протидії кримінальним правопорушенням проти громадської моральності – питання риторичне.

Спробуємо визначити: чи страждає чиясь моральність від організації надання платних інтимних послуг.

Робота із підзахисною під час цього процесу переконала в тому, що моральність осіб, які надають інтимні послуги за гроші, «постраждала» ще раніше і не від того, що певні особи винайшли приміщення та надали їй можливість надавати ці послуги не на вулиці, а в квартирі.

Щодо моральності осіб, які користуються такими послугами, то так само дивно думати, що їй можна заподіяти шкоду. Крім того, ми переконані, що попит формує пропозицію, якби не було б попиту, то й дівчата не надавали б сексуальні послуги за гроші.

Отже, жінка погоджується за певну суму вступити в статевий зв'язок із чоловіком, який готовий за це заплатити. Цей зв'язок відбувається в приміщенні, яким опікується інша особа – адміністратор, яка також отримує гроші за цю діяльність. Кому погано? Хто постраждав від таких дій?

На нашу думку, необхідно переглянути усталені уявлення щодо проституції та на діяльність, яка її забезпечує?

Проституція існувала з найдавніших часів, існує вона і нині, поки буде попит на відповідні послуги – вона існуватиме незважаючи на всі можливі репресії та заборони.

Крім того, чи не є порушенням справедливості той факт, що ті особи, які дійсно організовують це заняття іншими особами, «купають» сексуальні послуги, не притягаються до кримінальної відповідальності, як і ті, хто «прикриває цю діяльність»?

Думки щодо суспільної небезпечності сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією наводять В. В. Шендрика на думку, що такі злочини, як сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією, призводять до незворотніх процесів у суспільстві, зокрема ВІЛ-інфікування (вірус імунодефіциту людини) та СНІДу (синдром набутого імунодефіциту), розпаду сімей, відсутності належного виховання молодшого покоління та інших негативних явищ [4, с. 366].

Як зазначає А. Ю. Олефір, аналізуючи такий злочин, як сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією, такі дії суперечать загальновизнаним правилам моральності, негативно впливають на здоров'я людей, оскільки сприяють поширенню венеричних та інших захворювань, створюють передумови для виникнення та функціонування організованих злочинних об'єднань, дають змогу одержати незаконні прибутки, що в подальшому потребують легалізації [5, с. 208].

Проте не все так однозначно.

На нашу думку, якщо чоловік користується сексуальними послугами, то сім'я фактично вже розпалася, це сталося ще до того, коли було прийнято відповідне рішення користуватися такими послугами.

Щодо відсутності належного виховання молодшого покоління, зокрема дівчат, також не зрозуміло, в який спосіб впливає на процес виховання існування організованого належним чином секс-бізнесу. Ще більш незрозумілим є запитання: чому «зокрема дівчат»? Здебільшого саме чоловіки формують у осіб, що займаються проституцією, бажання заробляти саме в такий спосіб.

Крім того, не салони ж інтимних послуг виховують молоде покоління, може, проблема все ж таки в батьках, у школі та соціальному оточенні наших дітей?

Навіщо підтримувати ілюзію про те, що проституцію можна подолати, зокрема за допомогою репресій. Необхідно позбавитись таких ілюзій. На запитання, чи шкодить організація секс-бізнесу суспільній моральності, треба чесно відповісти – ні. Якщо легалізувати таку діяльність, то і не буде поширення венеричних захворювань, організованих злочинних об'єднань, які є злочинними лише через заборону цієї діяльності (яка є дозволеною в інших країнах), не буде й негативного впливу на неповнолітніх, діяльність буде контрольованою, а отже, більш безпечною.

П. Л. Фріс визначає суспільну небезпечність так: «Суспільна небезпечність – це властивість, притаманна злочину, що полягає в тому, що він (злочин) спричиняє тяжку шкоду наявному в суспільстві правопорядку або ставить правопорядок під загрозу заповідання такої шкоди» [6, с. 258].

Відповідно до цього визначення, сутенерство має спричинити тяжку шкоду наявному в суспільстві правопорядку або ставити правопорядок під загрозу заповідання такої шкоди.

Сутенерство, згідно з законодавчим визначенням, є діями особи із забезпечення заняття проституцією іншою особою.

Сутенерством вважають такі дії: «розміщення оголошень з метою залучення клієнтів до салону з надання сексуальних послуг, відповіді на телефонні дзвінків від клієнтів, зустрічі клієнтів, демонстрування останнім «жінок на вибір» з огляду на потреби клієнтів, контроль часу знаходження клієнта з «працівником» салону, забезпечення чистоти в приміщеннях квартир, забезпечення постільною білизною, напоями» [3].

Хочу нагадати, що за проституцію було 2001 року було встановлено кримінальну відповідальність, а 2006 році законодавець, який збагнув свою помилку в процесі криміналізації цього суспільного явища, здійснив її декриміналізацію, водночас залишивши адміністративну відповідальність.

Отже, сама проституція не є кримінально караною, одночасно діяльність «навколо» неї, на думку законодавця, заслуговує кримінально правової заборони. Таким чином, виконання не заборонено, а пособництво кримінально каране. Тобто сприяння проституції, на думку законодавця, є більш небезпечним проявом, ніж сама проституція, яка взагалі не є злочинною.

А за ті дійсно суспільно небезпечні прояви, що можуть бути вчинені під час такої діяльності, зокрема заповідання тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, зґвалтування, торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації, втягнення малолітнього чи неповнолітнього в заняття проституцією або примушування їх до заняття проституцією, є інші статті КК України, які захищають відповідні цінності.

Важко не погодитись із думкою В. І. Борисова, який зазначав: «якщо ж закони про кримінальну відповідальність неадекватно відображатимуть суспільну потребу, вони не матимуть можливості регулювати поведінку людей та самим своїм існуванням підриватимуть авторитет кримінального права. Соціальна обумовленість внесення змін до закону має пояснювати необхідність кримінально-правової охорони певних суспільних відносин, підвищувати наукову обґрунтованість змісту закону» [7, с. 288].

Висновки. На сьогодні протидія деяким правопорушенням у сфері суспільної моральності неадекватно відображає суспільну потребу, а отже, є необхідність переглянути застарілі погляди, зокрема на сутенерство та втягнення дорослих осіб до заняття проституцією.

Практичним втіленням має стати декриміналізація дій особи щодо забезпечення заняття проституцією іншою особою та зведення до належної якості закону про кримінальну відповідальність задля відповідності його суспільним потребам.

Література

1. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2002. 640 с.;
2. Ландіна А. В. Кримінально-правові проблеми відповідальності за деякі злочини проти статевої моральності (ст. 302 Кримінального кодексу України). Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ: науково-теоретичний журнал. Вип. 2. Луганськ, 2007. С. 111–118;
3. Обвинувальний акт у кримінальному провадженні № 12020220000001074 від 01.09.2020;
4. Шендрик В. В. Кримінально-правова характеристика сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією як одна з підвалин протидії злочинності. Форум права. 2015. № 1. С. 366–370;
5. Олефір А. Ю. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією: особливості, проблеми та відповідальність. Scientific journal «ЛОГОΣ. The art of scientific mind». 2019. № 4. С. 208–210;
6. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми Київ: Атіка, 2005. 332 с.;
7. Борисов В. І. Системний підхід при визначенні підстав кримінально-правової заборони. Методологічні проблеми правової науки: матеріали Мжнародної наук.конф., 13–14 грудня 2002 р. Харків : Право, 2003. С. 287–289.